

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία

Γ΄ Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:

Ευριπίδη, «Ελένη», Πάροδος: στ. 192 - 436

Τίτλος:

«Συν-ομιλώντας με την Πάροδο στην *Ελένη* του Ευριπίδη»

Συγγραφή: ΒΑΓΙΑ ΖΗΚΑ

Εφαρμογή: ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ-ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΠΙΤΖΕΛΕΡΗ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2012

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνια 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Συν-ομιλώντας με την Πάροδο στην «Ελένη» του Ευριπίδη

Εφαρμογή σεναρίου

Βάγια Ζήκα

Δημιουργία σεναρίου

Βάγια Ζήκα

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία(από μετάφραση)

Τάξη

Γ΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

Δεκέμβριος 2012

Σχολική μονάδα

Γυμνάσιο Κολεγίου Ψυχικού

Διδακτική/θεματική ενότητα

Ευριπίδη «Ελένη»: Πάροδος, στ.192- 436

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

I. Φιλολογικής ζώνης

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (από μετάφραση)

Νεοελληνική Γλώσσα

II. Άλλα γνωστικά αντικείμενα

Εικαστικά

Θεατρολογία

Μουσική

III. Ημιτυπικές και άτυπες διαδικασίες εκπαίδευσης

Ερευνητικές Εργασίες – Project

Θεατρική Αγωγή

Πολιτιστικά προγράμματα

Χρονική διάρκεια

6 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής, αίθουσα πολλαπλών χρήσεων,

II. Εικονικός χώρος: ιστολόγιο τάξης ή Wiki.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για τον δάσκαλο:

Προϋποτίθεται η διδασκαλία της Παράδου στα βασικά της σημεία (συνοπτικά). Επειδή πρόκειται για σενάριο που δεν ακολουθεί «στενά» τη λογική του σχολικού βιβλίου, ο διδάσκων που θα επιχειρήσει να το εφαρμόσει στην τάξη του πρέπει να είναι προετοιμασμένος για πιο δημιουργική διδασκαλία, η οποία θα αξιοποιεί πολλές όψεις του δυναμικού των μαθητών. Ο «διδασκτικός θόρυβος» εντός του εργαστηρίου είναι αναμενόμενος. Οφείλει, τέλος, και ο ίδιος ο διδάσκων να είναι εξοικειωμένος με τη χρήση λογισμικού επεξεργασίας βίντεο, ήχου, εικόνας, με την αξιοποίηση των συνεργατικών εγγράφων Google και γενικά με την αξιοποίηση όλων των εργαλείων που προτείνονται στο σενάριο.

Για τον μαθητή:

Εξοικείωση των μαθητών με την εργασία σε ομάδες, την κριτική διερεύνηση στο διαδίκτυο, τη δημιουργία κειμένων και παρουσιάσεων σε υπολογιστή (με αξιοποίηση των εγγράφων Google), τα λογισμικά δημιουργίας και επεξεργασίας βίντεο, ήχου και

εικόνας. Πρέπει επίσης να έχει προηγηθεί η δημιουργία λογαριασμών των μαθητών στο Gmail.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Ζήκα Βάγια, Συν-ομιλώντας με την Πάροδο στην «Ελένη» του Ευριπίδη, Αρχαία Ελληνική Γραμματεία, Γ΄ Γυμνασίου, 2012.

Το σενάριο αντλεί

–

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι μαθητές μέσω της εμπλοκής τους σε δημιουργικές διαδικασίες που ενεργοποιούν την πρωτοβουλία και τη φαντασία αντιμετωπίζουν την Πάροδο ως κατεξοχήν λυρικό μέρος, διερευνούν τη συναισθηματική πορεία και την τραγικότητα του προσώπου της Ελένης, ανιχνεύουν τη συναισθηματική ανταπόκριση του Χορού και επιχειρούν να «αξιοποιήσουν» το συναίσθημα που εκφράζεται μέσω της μουσικής, της κίνησης, της ένδυσης και της συγγραφής μικρών «σεναρίων». Αυτή η έμφαση στο συναίσθημα επιδιώκει να επιτύχει την *ενσυναίσθηση*, την ουσιαστική μύηση των μαθητών στο «κλίμα» της Παρόδου, αλλά και να τους φέρει σε επαφή με την αναγνώριση και διαχείριση και των δικών τους συναισθημάτων (αξιοποιείται το βιοματικό στοιχείο). Επίσης, γίνεται προσπάθεια ανίχνευσης του λυρικού στοιχείου και σε άλλες τραγωδίες του Ευριπίδη με Παρόδους με συναφή θεματολογία. Παράλληλα, οι μαθητές προετοιμάζονται για σκηνική απόδοση.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πρόταση κινείται στο πλαίσιο και τη λογική της *μάθησης με σχεδιασμό* “Design” και των *πολυγραμματισμών* (Cope & Kalantzis 2000, Kress & van Leeuwen 2001). Το

σενάριο εστιάζει τόσο στον κλασικό γραμματισμό (μύηση των μαθητών σε ουσιαστικά στοιχεία του γραμματειακού είδους της τραγωδίας και συγκεκριμένα μύηση στο λυρικό στοιχείο, σε σχέση με την Πάροδο, στο έργο του Ευριπίδη), όσο και στον νέο γραμματισμό (δημιουργία «κειμένων» με την ευρύτερη έννοια, κυρίως πολυτροπικών). Αξιοποιούνται οι δυνατότητες που παρέχουν τα πολυμέσα: ενισχύεται ο οπτικός και ακουστικός γραμματισμός των μαθητών μέσω κριτικής αξιοποίησης σχετικών ψηφιακών πόρων. Γίνεται προσπάθεια ώστε ο ρυθμιστικός λόγος του Bernstein (1996) να οδηγεί σε δημιουργία κριτικών υποκειμένων, που όχι μόνο θα είναι σε θέση να προβαίνουν σε αξιοποίηση της πληροφορίας και ανάγνωση της σύγχρονης πολυτροπικής πραγματικότητας, αλλά και θα αντιμετωπίζουν τον εαυτό τους και τους γύρω τους πιο ολιστικά, όχι μόνο με τη λογική, αλλά και με το συναίσθημα. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι το σενάριο ανταποκρίνεται περισσότερο σε προσωπικά και κοινωνικά μοντέλα διδασκαλίας (Joyce, Weil & Calhoun, 2009) σε συνδυασμό με γνωστικές προσεγγίσεις εποικοδομιστικού τύπου (Bruner, Vygotsky). Ενθαρρύνεται η ελεύθερη επιλογή θέματος, όπως και στα Projects, και η αυτενέργεια από την πλευρά των μαθητών.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Σκοπός

Η ουσιαστική μύηση των μαθητών στο λυρικό στοιχείο μέσω της ενσυναίσθησης και της «αξιοποίησης» του συναισθήματος που εκφράζεται στην Πάροδο της «Ελένης», ως προετοιμασία για σκηνική απόδοση της Παρόδου. Οι γνώσεις και οι γραμματισμοί, στην κατάκτηση των οποίων στοχεύει το σενάριο, τίθενται στην υπηρεσία της «ενσυναίσθησης», της έκφρασης συναισθήματος με «συνεργατικές πρακτικές».

Στόχοι:

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

- Ενσυναίσθηση.

- Έκφραση, διαχείριση, αξιοποίηση του συναισθήματος ως μέρους της ζωής του ανθρώπου με αφορμή την τραγικότητα του προσώπου της Ελένης.
- Έμφαση σε συνεργατικές πρακτικές και καλλιέργεια πνεύματος ομαδικότητας.
- Ενίσχυση «δεξιοτήτων παρουσίασης» μιας εργασίας.

Γνώσεις για τη γλώσσα

- Δημιουργία πολυτροπικών και μονοτροπικών κειμένων (παρουσιάσεις, βίντεο, μουσική, σενάρια, εικόνες).
- Εξάσκηση στον περιληπτικό λόγο (σημειώσεις σε έγγραφο Google), η οποία συνδέεται και με την κριτική αξιοποίηση των πληροφοριών του διαδικτύου.
- Συνειδητοποίηση της ρευστότητας του ψηφιακού κειμένου (συνεργατική επεξεργασία μέσω GoogleDocs, αξιοποίηση της εισαγωγής σχολίων και της παρακολούθησης αλλαγών).

Γραμματισμοί

Κλασικός Γραμματισμός

- Εξοικείωση των μαθητών με τις «συμβάσεις» αλλά και την ουσία του γραμματειακού είδους της τραγωδίας, με εστίαση στο λυρικό στοιχείο και συγκεκριμένα στη λειτουργία της Παρόδου.
- Διερεύνηση της «τραγικότητας» και των ορίων της, στην «Ελένη» αλλά και σε άλλες τραγωδίες του Ευριπίδη.

Νέοι γραμματισμοί

- Αξιοποίηση του διαδικτύου και υπηρεσιών Web 2.0 με κριτική διασταύρωση πληροφοριών και επιλογή της κατάλληλης πληροφορίας.
- Δημιουργία νέων ψηφιακών πόρων: αξιοποίηση ιστολογίου ή Wiki, στο οποίο αναρτώνται όλα τα παραγόμενα πολυτροπικά «κείμενα».

- Συνειδητοποίηση των «ορίων» των ανοιχτών περιβαλλόντων: οι ιστοσελίδες που προτείνονται για εκκίνηση της έρευνας δεν παρέχουν πάντα όλα όσα είναι αναγκαία για την εργασία των μαθητών, οπότε θα χρειαστεί να επεκταθεί η διερεύνηση και σε ελεύθερη αναζήτηση στο διαδίκτυο.

Κριτικός Γραμματισμός

- Εμπλοκή των μαθητών σε διαδικασίες σύγκρισης/αξιολόγησης: συγκρίνονται διαφορετικές «αποδόσεις» του συναισθήματος που ανιχνεύεται στη Πάροδο, συσχετίζεται η Πάροδος της «Ελένης» με τις Παρόδους της «Ιφιγένειας εν Ταύροις» και της «Ηλέκτρας».
- «Οπτικός» και «ακουστικός» γραμματισμός: εξάγεται επαγωγικά η γνώση και η πληροφορία μέσω «ανάγνωσης» εικόνων, βίντεο, ήχων. Εντοπίζεται/αναγνωρίζεται η έκφραση συναισθήματος σε οπτικές και ηχητικές - μουσικές αναπαραστάσεις (αγγεία, αναπαραστάσεις κομμώ, μοιρολόγια), με στόχο την εξοικείωση των μαθητών με διαφορετικές αποδόσεις του. Αυτή η εξοικείωση θα αποτελέσει ερέθισμα για νέες προσεγγίσεις.

Διδακτικές πρακτικές

Οι διδακτικές πρακτικές συνοψίζονται στο Ε

Ε. ΔΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Η παραδοσιακή διδασκαλία των λυρικών μερών της τραγωδίας δεν αφήνει περιθώριο στον μαθητή να αντιληφθεί ουσιαστικά ότι πρόκειται για μέρη που τα τραγουδούσαν στο αρχαίο θέατρο και τα συνόδευαν με *όρχηση* του Χορού. Ειδικά στην περίπτωση των τραγωδιών του Ευριπίδη, αυτή η πικρή πραγματικότητα αναιρεί ένα θεμελιώδες στοιχείο της πρωτοτυπίας του έργου του τραγωδού, καθώς γνωρίζουμε ότι ο Ευριπίδης δεν αξιοποίησε απλώς το λυρικό στοιχείο, αλλά αναδείχθηκε σε πρωτοπόρο: είναι γνωστό και από την εισαγωγή ότι ο Ευριπίδης εισήγαγε

καινοτομίες στη μουσική, αύξησε τις λυρικές μονωδίες των ηθοποιών (βλ. Ιστορία Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας, [Ευριπίδης](#)). Δε νοείται, λοιπόν, ουσιαστική επαφή του μαθητή με το ευριπίδειο έργο χωρίς μια προσπάθεια μύησής του στο λυρισμό του.

Ο λυρισμός είναι ταυτισμένος σε μεγάλο βαθμό με την έκφραση συναισθήματος. Στην τραγωδία αυτό επιτυγχάνεται κατεξοχήν με το συνδυασμό τραγουδιού, *μέλους*, αλλά και στοιχείων της κίνησης του ηθοποιού, της *όρχησης* του Χορού και της *σκευής*. Στο μεγαλύτερο μέρος της η Πάροδος της «Ελένης» είναι κομμός, παρόλο που τυπικά Κομμός είναι μόνο οι στίχοι 196- 288. Ο θρήνος της Ελένης, αποτέλεσμα λανθασμένης πληροφόρησης από τον Τεύκρο στον Πρόλογο σχετικά με την τύχη της μητέρας, των αδερφών της και κυρίως του Μενέλαου, είναι σπαρακτικός και η ίδια είναι έτοιμη να βάλει τέρμα στη ζωή της. Κυρίαρχο, λοιπόν, συναίσθημα είναι η απελπισία και η οδύνη. Σε αυτό το κλίμα επιχειρούμε να εισαγάγουμε τους μαθητές μας, έτσι ώστε να επιτευχθεί η *ενσυναίσθηση*, να κατορθώσουν δηλαδή ως ένα βαθμό να αισθανθούν όπως αισθάνεται η Ελένη σε αυτό το σημείο της τραγωδίας. Με τη διδασκαλία επιδιώκεται, λοιπόν, να προσδιοριστεί μέσω της έκφρασης του συναισθήματος και η τραγικότητα του προσώπου της Ελένης, που έχει συνιστώσες την «ἀναίτιον» ενοχή, την άγνοια της αλήθειας, την αντίθεση ανάμεσα στο «είναι» και το «φαίνεσθαι». Χωρίς την ενσυναίσθηση (η οποία βεβαίως είναι δυνατόν να επιτευχθεί στο μέγιστο βαθμό μόνο με τη σκηνική αναπαράσταση της τραγωδίας), οι μαθητές θα χάσουν την ευκαιρία να περάσουν μέσα από τα στάδια του «ελέου» και του «φόβου» και να λυτρωθούν από την τελική «κάθαρσιν». Ας μην τους στερήσουμε, λοιπόν, αυτή την απόλαυση!

Αξίζει στο σημείο αυτό να σημειωθεί ότι γενικά το συναίσθημα ως συνιστώσα της ανθρώπινης ζωής και δράσης βρίσκεται στην ελληνική εκπαίδευση στο περιθώριο, καθώς δίνεται έμφαση στις νοητικές διεργασίες και όχι στην ανίχνευση και αξιοποίηση του συναισθηματικού δυναμικού των μαθητών. Στο σενάριο δίνεται η

ευκαιρία στους μαθητές να επιχειρήσουν να αποδώσουν και τα δικά τους συναισθήματα σε σχέση με την απώλεια ενός αγαπημένου προσώπου ή αντικειμένου, προκειμένου να «αγγίξουν» όχι μόνο την Ελένη, αλλά ενδεχομένως και τον ίδιο τους τον εαυτό.

Η πρόταση επιχειρεί να «συστήσει» στους μαθητές την ευριπίδεια Πάροδο και σε ευρύτερο πλαίσιο. Επιλέγονται (λόγω συναφούς θεματολογίας) από τη διδάσκουσα οι Πάροδοι της «Ιφιγένειας εν Ταύροις» και της «Ηλέκτρας» του Ευριπίδη και διερευνώνται τα όρια έκφρασης του «τραγικού», καθώς μάλιστα η κρατούσα αντίληψη είναι ότι η «Ελένη» δεν αποτελεί κατεξοχήν δείγμα τραγωδίας.

Απώτερος στόχος των παραπάνω διαδικασιών είναι η εισαγωγή των μαθητών στο λυρισμό του έργου του Ευριπίδη αλλά και η σταδιακή προετοιμασία τους για σκηνική αναπαράσταση της τραγωδίας. Πρόκειται, λοιπόν, για την εξής πορεία: Συναίσθημα- Λυρισμός- Σκηνική Απόδοση- Ενσυναίσθηση.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Η διδασκαλία της Παρόδου της «Ελένης» εντάσσεται στη σχολική ύλη. Το σενάριο αγγίζει όλα τα [«Θέματα»](#) που προτείνονται στο σχολικό βιβλίο. *Το λυρικό στοιχείο, Άτομο και Ομάδα - Ηρωίδα και Χορός, Η τραγικότητα, Η επιθυμία φυγής από την πραγματικότητα.* Επίσης, υπηρετεί τους διδακτικούς στόχους που προτείνονται στο [Βιβλίο Εκπαιδευτικού](#), σ. 25-33: παρακολουθείται η συναισθηματική πορεία της Ελένης και διερευνάται η τραγικότητα του προσώπου της, δίνονται παράλληλα οι αντιδράσεις του Χορού και εντοπίζεται το «παθητικό στοιχείο». Προσεγγίζεται η λειτουργία της Παρόδου ως λυρικού κυρίως μέρους με έμφαση στην έκφραση συναισθήματος μέσω μουσικής, κίνησης, ένδυσης, συγγραφής σεναρίου και με απώτερο στόχο τη σκηνική απόδοση.

Στη συγκεκριμένη διδακτική πρόταση γίνεται επέκταση της διδασκαλίας και αφιερώνονται επιπλέον διδακτικές ώρες σε σχέση με τα προβλεπόμενα από το [Αναλυτικό Πρόγραμμα](#). Ιδανικός θα ήταν ο συνδυασμός της διδασκαλίας με

εξωσχολικό χρόνο στο πλαίσιο Πολιτιστικού Προγράμματος (Ημιτυπικός Γραμματισμός), που θα είχε στόχο την ψηφιακή διδασκαλία της «Ελένης» με τελικό σκοπό τη σκηνική αναπαράσταση του έργου. Η διδασκαλία είναι δυνατόν να γίνει σε συνεργασία με τα μαθήματα της Νεοελληνικής Γλώσσας, των Εικαστικών, της Θεατρολογίας και της Μουσικής. Επίσης υπάρχει η δυνατότητα αξιοποίησης στοιχείων του σεναρίου και στη διδασκαλία της «Αντιγόνης» του Σοφοκλή στη Β΄ Λυκείου.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Γενικά οι ΤΠΕ στο συγκεκριμένο σενάριο διδασκαλίας τίθενται στη διάθεση του μαθητή με στόχο την ενίσχυση της δημιουργικότητάς του και την αξιοποίηση του «συναισθηματικού κλίματος» της Παρόδου αλλά και του συναισθηματικού δυναμικού του μαθητή. Οι μαθητές δημιουργούν πολυτροπικά κείμενα (παρουσίαση, βίντεο, εικόνα, μουσική, τραγούδι, εφόσον το επιλέξουν), επομένως μούνται στην ουσία της *πολυτροπικότητας* στην πράξη. Επίσης, βλέπουν βιντεοσκοπημένες παραστάσεις, βιντεοσκοπούν τις προσπάθειές τους και τις συγκρίνουν μεταξύ τους, εξάγουν την πληροφορία επαγωγικά μέσα από την εικόνα, το βίντεο, τον ήχο (οπτικοακουστικός γραμματισμός), αξιοποιούν τη «ρευστότητα» του ψηφιακού κειμένου (εισάγουν σχόλια, παρακολουθούν αλλαγές) αλλά και τη δυνατότητα συνεργασίας που παρέχουν τα έγγραφα Google. Αξίζει, τέλος, να σημειωθεί ότι προτιμώνται ανοιχτά περιβάλλοντα (η ιστοσελίδα του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος, η ψηφιακή βιβλιοθήκη του Περσέα κλπ.), που ενισχύουν την ουσιαστική διερεύνηση στο διαδίκτυο και λογισμικά γενικής χρήσης (για παρουσιάσεις, δημιουργία εγγράφων) ως «ανοιχτά λογισμικά», καθώς οι μαθητές μπορούν να τα προσαρμόσουν στο είδος και τη φύση της εργασίας τους. Στόχος της διερεύνησης σε ανοιχτά περιβάλλοντα είναι και η συνειδητοποίηση των ορίων τους, καθώς οι μαθητές θα αντιληφθούν ότι τα περιβάλλοντα αυτά δεν παρέχουν όλα όσα είναι αναγκαία για την εργασία τους, οπότε θα χρειαστεί και ελεύθερη αναζήτηση στο διαδίκτυο (ειδικά για βίντεο και ήχους).

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Δραματική Ποίηση - Ευριπίδη «Ελένη» Γ΄ Γυμνασίου:

-[Πάροδος, 132-436](#)

-[Βιβλίο Εκπαιδευτικού](#)

Ιστορία Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας Α΄, Β΄, Γ΄ Γυμνασίου: [Ευριπίδης](#)

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Ευριπίδη, [«Ηλέκτρα»](#). 1910. Μτφρ. Αγγ. Τανάγρας. Αθήνα: Φέξη. [“Scribd”]: Διαδικτυακή Βιβλιοθήκη].

Ευριπίδη, [«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#). 1953. Μτφρ. Θ. Σταύρου, Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας. Από το παλαιό σχολικό βιβλίο της *Δραματικής Ποίησης Γ΄ Γυμνασίου*, 1991: ΟΕΔΒ. [«Μικρός Απόπλους»: Κείμενα σε ηλεκτρονική μορφή –Υπεύθ. Άγγ. Περδικούρης].

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Ταινίες

[Απόσπασμα](#) από την ταινία «Ηλέκτρα» 1962, σκηνοθεσία: Μιχάλης Κακογιάννης, μουσική: Μίκης Θεοδωράκης [πηγή: YouTube].

Βίντεο

[Βιντεοθήκη](#) μουσικών αναπαραστάσεων αρχαίας ελληνικής μουσικής, [πηγή: «Λύραυλος» - Κέντρο Ελληνικής Μουσικής Κληρονομιάς]

«Ελένη»

[«Ελένη»](#) του Ευριπίδη (από τις πρόβες της παράστασης), Θέατρο «Κνωσός» 2009, μετάφραση: Τάσος Λέρτας, σκηνοθεσία: Λάμπρος Τσάγκας, μουσική: Νίκος Ξανθούλης [πηγή: YouTube].

[«Ελένη»](#) του Ευριπίδη, Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, Μονή Λαζαριστών-Σκηνή «Σωκράτης Καραντινός» 2008/9, μετάφραση: Σοφία Νικολαΐδου, σκηνοθεσία: Γιάννης Παρασκευόπουλος, σκηνικά - κοστούμια: Σοφία Παπαδοπούλου [πηγή: Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος]

«*Ηλέκτρα*»

[«Ηλέκτρα»](#) του Ευριπίδη, Θίασος «Δρόμος με Δένδρα» 2011, μετάφραση: Νικολέττα Φριντζήλα, σκηνοθεσία: Μάρθα Φριντζήλα, σκηνογραφία: Γιώργος Πάτσας [πηγή: YouTube]

«*Ιφιγένεια εν Ταύροις*»

[«Ιφιγένεια η εν Ταύροις»](#) του Ευριπίδη, Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος 2006, μετάφραση: Κ. Χ. Μύρης, σκηνοθεσία: Γιάννης Μιχαηλίδης, σκηνικά-κοστούμια: Αγνή Ντούτση, μουσική: Γ. Χριστιανάκης [πηγή: YouTube]

[«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) του Ευριπίδη, Θεατρικός Όμιλος του Λυκείου Μεσσήνης, Μεσσήνη 2012 [πηγή: YouTube].

[«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) του Ευριπίδη, Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου 2007, μετάφραση: Κ. Χ. Μύρης, σκηνοθεσία: Γ. Μαργαρίτης, μουσική: Θάνος Μικρούτσικος [πηγή: Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος]

Τραγούδια / Ηχητικά αποσπάσματα

Αναπαραστάσεις αρχαίας ελληνικής μουσικής

[Ancient Greek Music](#): ηχητικά δείγματα βασισμένα σε σωζόμενα μουσικά αποσπάσματα αρχαίας ελληνικής μουσικής [πηγή: Austrian Academy of Sciences].

«*Ελένη*»

[Ηχητικά αποσπάσματα και δείγματα μουσικής](#) από την παράσταση «Ελένη» του Ευριπίδη, Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, Αρχαίο Θέατρο Φιλίππων 1982,

μετάφραση: Δώρα Μοάτσου-Βάρναλη, σκηνοθεσία: Ανδρέας Βουτσινάς, σκηνικά-κοστούμια: Διονύσης Φωτόπουλος [πηγή: Κρατικό θέατρο Βορείου Ελλάδος].

[«Ελένη»](#) του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Κεντρική σκηνή 1977, μετάφραση: Τάσος Ρούσσο, σκηνοθεσία: Αλέξης Σολομός, μουσική: Ιάννης Ξενάκης σκηνογραφική επιμέλεια: Κλεόβουλος Κλώνης, κοστούμια: Αλέξης Φασιανός [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου]

«Ηλέκτρα»

[«Ηλέκτρα»](#) του Ευριπίδη (μονωδία Παρόδου), ΔΗ. ΠΕ.ΘΕ Λάρισας 1988, μετάφραση: Χρήστος Σαμουηλίδης, σκηνοθεσία: Κώστας Τσιάνος, μουσική: Νίκος Ευδάκης [πηγή: YouTube].

[«Ηλέκτρα»](#) του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου 1980, μετάφραση: Τάσος Ρούσσο, σκηνοθεσία: Γιώργος Θεοδοσιάδης, σκηνογραφία: Γιώργος Πάτσας [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου]

[«Ηλέκτρα»](#) του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου 1986, μετάφραση: Τάσος Ρούσσο, σκηνοθεσία: Γιώργος Μιχαηλίδης, σκηνογραφία: Δαμιανός Ζαρίφης [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου]

«Ιφιγένεια εν Ταύροις»

[«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Κεντρική Σκηνή 1976, μετάφραση: Θρασύβουλος Σταύρου, σκηνοθεσία: Σπύρος Α. Ευαγγελάτος [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου].

[«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Κεντρική Σκηνή 1981, μετάφραση Απόστολος Μελαχρινός, σκηνοθεσία Θάνος Κωτσόπουλος [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου].

[«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) του Ευριπίδη (Κομμός Παρόδου, 187-202), 2004, μουσική: Χρήστος Λεοντής, διεύθυνση - ενορχήστρωση: Διονύσης Γράψας, ερμηνεία: χορωδία «Ορφεύς» Λευκάδας [πηγή: YouTube].

[«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) του Ευριπίδη (Πάροδος), Θεατρική Ομάδα Πύργου 2004, μουσική: Γιώργος Δ. Γκιντζίρης [πηγή: YouTube]

[«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) του Ευριπίδη (μουσική παράσταση του Κομμού της Παρόδου, 187-202) 2009, μετάφραση: Θρασύβουλος Σταύρου, σκηνοθεσία: Κυριακή Μάλαμα, μουσική: Γιώργος Καζαντζής [πηγή: YouTube]

«Θρήνος του Σιμωνίδη», «Στάσιμο από τον *Ορέστη* του Ευριπίδη», «Θρήνος της Τέκμησας από την τραγωδία *Αίας* του Σοφοκλή», “[Music of Greek Antiquity](#)”- Petros Tabouris and al., F. M. Records PAIAN 653” [πηγή: Medieval Music and Arts Foundation].

[Τα Πινδαρικά / Τα εκ Πινδάρου Παιανίζοντα](#), (ανέκδοτο) Μάνος Χατζιδάκις. Κύκλος τραγουδιών: πέντε ποιήματα του Πινδάρου από τους «Υμνους», τους «Παιάνες» και τους «Θρήνους». Μουσικός Αύγουστος 1981. Τραγουδούν: Κική Μορφονιού και μικτή χορωδία [πηγή: YouTube]

[Μοιρολόγια του Μ. Χατζηδάκη](#), μουσική: Λουδοβίκος των Ανωγείων, εκπομπή «Πρωινή Ενημέρωση», 12/04/2012 NET [πηγή: YouTube]

[Μουσικά δείγματα](#) μουσικών αναπαραστάσεων αρχαίας ελληνικής μουσικής [πηγή: «Λύραυλος» - Κέντρο Ελληνικής Μουσικής Κληρονομιάς]

Φωτογραφίες

«[Ελένη](#)»

[«Ελένη»](#) του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Κεντρική σκηνή 1962, μετάφραση: Θρασύβουλος Σταύρος, σκηνοθεσία: Τάκης Μουζενίδης, σκηνογραφία: Κλεόβουλος Κλώνης [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου]

[«Ελένη»](#) του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου 1977, μετάφραση: Τάσος Ρούσσος, σκηνοθεσία: Αλέξης Σολομός, μουσική: Ιάννης Ξενάκης, σκηνογραφική επιμέλεια: Κλεόβουλος Κλώνης, κοστούμια: Αλέξης Φασιανός [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου]

[«Ελένη»](#) του Ευριπίδη, Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, Αρχαίο Θέατρο Φιλίππων 1982, μετάφραση: Δώρα Μοάτσου-Βάρναλη, σκηνοθεσία: Ανδρέας Βουτσινάς [πηγή: Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος].

[«Ελένη»](#) του Ευριπίδη, Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, Μονή Λαζαριστών-Σκηνή «Σωκράτης Καραντινός» 2008/9, μετάφραση: Σοφία Νικολαΐδου, σκηνοθεσία: Γιάννης Παρασκευόπουλος, Σκηνικά-κοστούμια: Σοφία Παπαδοπούλου [πηγή: Κρατικό θέατρο Βορείου Ελλάδος].

«Ηλέκτρα»

[«Ηλέκτρα»](#) του Ευριπίδη, Εθνικού Θέατρο, Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου 1969, μετάφραση: Τάσος Ρούσσος, σκηνοθεσία: Τάκης Μουζενίδης, σκηνογραφία: Κλεόβουλος Κλώνης [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου].

[«Ηλέκτρα»](#) του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου 1971, μετάφραση: Τάσος Ρούσσος, σκηνοθεσία: Τάκης Μουζενίδης, σκηνογραφία: Σπύρος Βασιλείου [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου].

[«Ηλέκτρα»](#) του Ευριπίδη, Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, Αρχαίο Θέατρο Φιλίππων 1974, μετάφραση: Τάσος Ρούσσος, σκηνοθεσία: Γιώργος Θεοδοσιάδης, Σκηνικά-κοστούμια: Ρένα Γεωργιάδου [πηγή: Κρατικό θέατρο Βορείου Ελλάδος].

[«Ηλέκτρα»](#) του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου 1980, μετάφραση: Τάσος Ρούσσος, σκηνοθεσία: Γιώργος Θεοδοσιάδης, σκηνογραφία: Γιώργος Πάτσας [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου].

[«Ηλέκτρα»](#) του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου 1986, μετάφραση: Τάσος Ρούσσο, σκηνοθεσία: Γιώργος Μιχαηλίδης, σκηνογραφία: Δαμιανός Ζαρίφης [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου].

«Ιφιγένεια εν Ταύροις»

[«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Κεντρική Σκηνή 1941, μετάφραση: Απόστολος Μελαχρινός, σκηνοθεσία: Τάκης Μουζενίδης, σκηνογραφία: Κλεόβουλος Κλώνης [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου]

[«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου 1958, μετάφραση: Απόστολος Μελαχρινός, σκηνοθεσία: Κωστής Μιχαηλίδης, σκηνογραφία: Κλεόβουλος Κλώνης [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου]

[«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) του Ευριπίδη (πρόβα της παράστασης), Εθνικό Θέατρο, Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου 1976, μετάφραση: Θρασύβουλος Σταύρου, σκηνοθεσία: Σπύρος Α. Ευαγγελάτος [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου]

[«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Κεντρική Σκηνή 1977, μετάφραση: Θρασύβουλος Σταύρου, σκηνοθεσία: Σπύρος Α. Ευαγγελάτος [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου]

[«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου 1981, μετάφραση: Απόστολος Μελαχρινός, σκηνοθεσία: Θάνος Κωτσόπουλος [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου]

[«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) του Ευριπίδη, Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου 2007, μετάφραση: Κ. Χ. Μύρης, σκηνοθεσία: Γ. Μαργαρίτης [πηγή: Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος]

Ιστοσελίδες

[«Αρχαία Ελληνική Μουσική»](#)

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
Υπουργείο Παιδείας & Θρησκευμάτων, Πολιτισμού
& Αθλητισμού

MIS: 296579 – Π.3.2.5: Πιλοτική εφαρμογή σεναρίων
Γ' Γυμνασίου- Συν-ομιλώντας με την Πάροδο στην *Ελένη* του Ευριπίδη
Σελίδα 17 από 30

[Αρχαία Ελληνική Μουσική](#) [πηγή: “Music Portal”. Κέντρο Μουσικής Πληροφόρησης - Ινστιτούτο Έρευνας Μουσικής και Ακουστικής]

[Μουσικά Όργανα στην Αρχαία Ελληνική Μουσική](#) [πηγή: “Music Portal”. Κέντρο Μουσικής Πληροφόρησης - Ινστιτούτο Έρευνας Μουσικής και Ακουστικής]

«Θέατρο»

[Θεατρικά κοστούμια](#) [πηγή: Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος]

[«Όψεις του προσώπειου»](#) [πηγή: Ηλεκτρονικός Κόμβος για την Ελληνική Γλώσσα: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας]

[Perseus Digital Library](#) [Ψηφιακή Βιβλιοθήκη του Περσέα]

Πολίτης, Ν. [Ανθολογία Δημοτικού Τραγουδιού](#) [πηγή: «Μυριόβιβλος» - Ψηφιακή Βιβλιοθήκη του Πολιτιστικού Κέντρου Artoros της Εκκλησίας της Ελλάδος]

[Θέατρο info](#) [Ιστότοπος για το θέατρο] [18/10/2012]

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

Έχει προηγηθεί η διδασκαλία της Παρόδου της «Ελένης» στα βασικά της σημεία (θέματα, ερμηνευτικός σχολιασμός). Με αφορμή την Επιπάροδο, οι μαθητές κλήθηκαν να «επιστρέψουν» στην Πάροδο, πριν γίνει η μετάσταση του Χορού, προκειμένου να ανιχνεύσουν και να αναδείξουν το λυρικό στοιχείο των χορικών μερών.

Οι μαθητές χωρίστηκαν σε ομάδες των τεσσάρων ανάλογα με τις προτιμήσεις που εξέφρασαν για το θέμα εργασίας. Δόθηκε η δυνατότητα να δημιουργηθούν και περισσότερες από μία ομάδες με κοινό θέμα. Οι μαθητές δούλεψαν με βάση τα Φύλλα Εργασίας στο εργαστήριο υπολογιστών και αποθήκευσαν τις εργασίες τους στο ιστολόγιο της τάξης τους. Πιο συγκεκριμένα:

Οι [Μουσικοί](#) ψηλάφησαν τη μουσικότητα της Παρόδου συσχετίζοντας το συναίσθημα με τη μουσική του έκφραση. Εστίασαν στα συγκεκριμένα μουσικά όργανα που αναφέρει η Ελένη στην αρχή του Κομμού. Αυτά μπορούν να θεωρηθούν

σκηνοθετικοί δείκτες για τη μουσική επένδυση της Παρόδου κατά την παράστασή της στην αρχαιότητα. Στη συνέχεια, άκουσαν προσπάθειες απόδοσης της αρχαίας ελληνικής μουσικής, τις συσχέτισαν με Παρόδους με συναφή θεματολογία («Ιφιγένεια εν Ταύροις», «Ηλέκτρα» του Ευριπίδη), νεότερους θρήνους αλλά και μοιρολόγια. Οι πληροφορίες τους καταγράφηκαν στα Φύλλα Εργασίας και παρουσιάστηκαν προφορικά στις άλλες ομάδες.

Οι [Κινησιολόγοι](#) ερεύνησαν την κίνηση του Χορού γενικά στο δράμα με βάση αναπαραστάσεις σε αρχαία αγγεία, βίντεο σύγχρονων παραστάσεων, φωτογραφίες· ερεύνησαν την κίνηση της Ελένης βλέποντας υλικό από παραστάσεις της «Ελένης» και συσχέτισαν τα ευρήματά τους με Παρόδους με συναφή θεματολογία («Ιφιγένεια εν Ταύροις», «Ηλέκτρα»). Εστίασαν στο συναίσθημα, όπως αυτό αποτυπώνεται σε χαρακτηριστικά σημεία του κειμένου, αλλά και στα δικά τους συναισθήματα σχετικά με την απώλεια, προκειμένου να διερευνηθούν όλες οι εκφραστικές δυνατότητες και να γίνουν προτάσεις απόδοσης συναισθήματος - κίνησης. Το ζήτημα παρουσιάστηκε στην ολομέλεια της τάξης για σχολιασμό και ανατροφοδότηση.

Οι [Ένδυματολόγοι](#) συγκέντρωσαν εικόνες και πληροφορίες για την ένδυση και γενικά τη σκευή των ηθοποιών και του Χορού από το διαδίκτυο, ερεύνησαν αρχαία αγγεία και σύγχρονες παραστάσεις, συσχέτισαν με την «Ιφιγένεια εν Ταύροις» και την «Ηλέκτρα» του Ευριπίδη (τραγωδίες με Παρόδους με συναφή θεματολογία) και επιχείρησαν να σχεδιάσουν τα δικά τους κοστούμια για το Χορό και την Ελένη, με γνώμονα και πάλι το συναισθηματικό κλίμα της Παρόδου αλλά και τα δικά τους συναισθήματα σε σχέση με την απώλεια. Τέλος, παρουσίασαν την εργασία τους στην τάξη.

Οι [Σεναριογράφοι](#) εστίασαν και πάλι στο συναίσθημα, όπως αυτό εκφράζεται και στην «Ιφιγένεια εν Ταύροις» και την «Ηλέκτρα» του Ευριπίδη, επιχειρώντας να προσδιορίσουν την τραγικότητα του προσώπου της Ελένης σε συσχετισμό με την Ιφιγένεια και την Ηλέκτρα, αλλά επικεντρώθηκαν και σε βασικά σημεία που

οριοθετούν τον ρόλο του Χορού στην εξέλιξη της δράσης. Εντόπισαν σύγχρονα θεατρικά έργα και τη διαφορά του θεατρικού σεναρίου από το κείμενο μιας αρχαίας τραγωδίας, «κατασκεύασαν» το δικό τους σενάριο αξιοποιώντας και δικά τους συναισθήματα σε σχέση με την απώλεια και το παρουσίασαν στην τάξη.

Η αξιολόγηση ήταν καταρχάς *διαμορφωτική*, καθώς εξετάστηκε η πορεία των μαθητών προς την κατάκτηση της γνώσης. Κατά δεύτερο λόγο ήταν *τελική*, αξιολογήθηκε δηλαδή κατά πόσο επιτεύχθηκε το έργο της ομάδας. Πολύ σημαντική παράμετρος αξιολόγησης ήταν και το θέμα της συνεργασίας εντός των ομάδων. Η διάρκεια της εφαρμογής ήταν 6 διδακτικές περιόδοι.

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες δύο έως τεσσάρων ατόμων με ελεύθερη επιλογή θέματος, ανάλογα με τις κλίσεις και τα ενδιαφέροντά τους. Διάρκεια: 6 ώρες στο σχολικό εργαστήριο υπολογιστών.

1.ΟΙ ΜΟΥΣΙΚΟΙ

- Να εντοπίσετε στο διαδίκτυο πληροφορίες, εικόνες και ήχους για τα μουσικά όργανα στην αρχαιότητα (αρχαία αγγεία, σύγχρονες αναπαραστάσεις). Να κάνετε κριτική επιλογή των πληροφοριών, να διασταυρώσετε τα στοιχεία που παρατίθενται σε τουλάχιστον δύο ιστοσελίδες, να παρατηρήσετε τις εικόνες και να ακούσετε τις προσπάθειες αποκατάστασης/απόδοσης αρχαίας ελληνικής μουσικής. Να εστιάσετε την προσοχή σας στα μουσικά όργανα που αναφέρονται από τον Ευριπίδη στην Πάροδο. Μπορείτε να ξεκινήσετε από την αναζήτηση στον [Περσέα](#), ακολουθώντας την πορεία *All search options-Art and archaeology search* με λέξη - κλειδί "music" για τα αρχαία αγγεία και να επεκταθείτε σε ελεύθερη αναζήτηση στο διαδίκτυο. Να κρατήσετε σημειώσεις σχετικά με τα όργανα και τους ήχους σε ένα έγγραφο Word ή PPT.
- Να εντοπίσετε [ήχους](#) και [βίντεο](#) για την Πάροδο της «Ελένης» και να δώσετε έμφαση στη μουσική που ακούγεται. Για να ξεκινήσετε μπορείτε να επισκεφθείτε την ιστοσελίδα του [Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος](#) και να κάνετε [«Σύνθετη αναζήτηση στο Αρχείο Παραστάσεων»](#). Να σημειώσετε τις παρατηρήσεις σας σχετικά με τη μουσική στο παραπάνω έγγραφο σας.
- Να καταγράψετε στο ίδιο έγγραφο τους στίχους που εκφράζουν συναισθήματα στην Πάροδο. Τι παρατηρείτε;
- Να εντοπίσετε τις Παρόδους στις τραγωδίες του Ευριπίδη [«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) σε μετάφραση Θρασύβουλου Σταύρου και [«Ηλέκτρα»](#) σε μετάφραση Άγγελου Τανάγρα.. Να συγκρίνετε τις τρεις Παρόδους σε σχέση

με τα θέματα τα οποία τίγονται και τα συναισθήματα που εκφράζονται. Τι παρατηρείτε; Να εντάξετε τις παρατηρήσεις σας στο παραπάνω έγγραφο. Να εντοπίσετε βίντεο ([εδώ](#) και [εδώ](#)) και [ήχους](#) που να σχετίζονται με την «Ηλέκτρα» και, αντίστοιχα, [βίντεο](#) και [ήχους](#) για την «Ιφιγένεια εν Ταύροις» γενικά και με τις Παρόδους τους πιο ειδικά. Μπορείτε να ξεκινήσετε την έρευνά σας από την Ψηφιακή Βιβλιοθήκη του Αρχείου Παραστάσεων του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος και να κάνετε ελεύθερη αναζήτηση στο διαδίκτυο. Να εστιάσετε στη μουσική επένδυση και να καταγράψετε τις παρατηρήσεις σας σχετικά με τη μουσική στο ίδιο έγγραφο.

- Να εντοπίσετε [κομμούς](#), [θρήνους](#) και [μοιρολόγια](#) στο διαδίκτυο, να εστιάσετε στα μελοποιημένα και να τα ακούσετε. Μπορείτε να ξεκινήσετε την έρευνά σας από τη [Μυριόβιβλο](#), στην ενότητα του Δημοτικού τραγουδιού. Να καταγράψετε τις παρατηρήσεις σας σχετικά με τη μουσική επένδυση στο έγγραφό σας.
- Να μοιραστείτε την παρουσίαση με τις υπόλοιπες ομάδες, ώστε να αξιοποιήσετε τα σχόλια και τις παρατηρήσεις των υπολοίπων.

2. ΟΙ ΚΙΝΗΣΙΟΛΟΓΟΙ

- Να εντοπίσετε και να συγκεντρώσετε εικόνες (αρχαία αγγεία, παραστάσεις σύγχρονες) και βίντεο που να απεικονίζουν το Χορό στην αρχαία τραγωδία. Να εστιάσετε στην κίνηση και τη διάταξη του Χορού. Μπορείτε να ξεκινήσετε την έρευνά σας από την αναζήτηση στον [Περσέα](#) για αρχαία έργα τέχνης που σχετίζονται με τον Χορό, ακολουθώντας την πορεία *All search options- Art and archaeology search* με λέξη - κλειδί “chorus” και να επεκταθείτε σε ελεύθερη αναζήτηση. Όσον αφορά το υλικό για σύγχρονες παραστάσεις, μπορείτε να κάνετε ελεύθερη αναζήτηση στο διαδίκτυο μέσω του [Google Image Browser](#). Να κρατήσετε σημειώσεις με τις παρατηρήσεις σας σε έγγραφο Word ή PPT.
- Να συγκεντρώσετε [εικόνες](#) και [βίντεο](#) από παραστάσεις της «Ελένης» γενικά αλλά και πιο συγκεκριμένα οπτικοακουστικό υλικό που να «απεικονίζει» τον Κομμό και την Πάροδο. Να εστιάσετε στην κίνηση του Χορού και της Ελένης. Για να ξεκινήσετε μπορείτε να επισκεφθείτε την ιστοσελίδα και να κάνετε [«Σύνθετη αναζήτηση στο Αρχείο Παραστάσεων»](#) του [Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος](#), το [Ψηφιοποιημένο Αρχείο του Εθνικού Θεάτρου](#) και να επεκταθείτε σε ελεύθερη αναζήτηση στο διαδίκτυο. Να κρατήσετε σημειώσεις με τις παρατηρήσεις σας στο παραπάνω έγγραφο.
- Ποια συναισθήματα εκφράζονται στο κείμενο της Παρόδου από τον Χορό και ποια από την Ελένη; Να εντοπίσετε σχετικούς στίχους του κειμένου και να τους μεταφέρετε στο παραπάνω έγγραφο.
- Να εντοπίσετε τις Παρόδους στις τραγωδίες του Ευριπίδη [«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) σε μετάφραση Θρασύβουλου Σταύρου και [«Ηλέκτρα»](#) σε μετάφραση Άγγελου Τανάγρα, οπτικοακουστικό υλικό ([εικόνες](#), [βίντεο](#), [ήχους](#)) για την «Ιφιγένεια εν Ταύροις» και οπτικοακουστικό υλικό ([εικόνες](#),

[βίντεο](#), [ταινίες](#), [ήχους](#)) για την «Ηλέκτρα» που να σχετίζονται με τις παραπάνω τραγωδίες γενικά και με τις Παράδους τους πιο ειδικά. Μπορείτε να ερευνήσετε το [Αρχείο Παραστάσεων](#) του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος, το [Ψηφιοποιημένο Αρχείο](#) του Εθνικού Θεάτρου. και να κάνετε ελεύθερη αναζήτηση στο διαδίκτυο. Να συγκρίνετε τις τρεις Παράδους σε σχέση με τα θέματα τα οποία θίγονται και τα συναισθήματα που εκφράζονται και να εστιάσετε στην κίνηση του Χορού και των ηθοποιών, όπως αποτυπώνεται στο οπτικοακουστικό υλικό, αλλά και όπως τη φαντάζεστε εσείς με βάση τα κείμενα. Τι παρατηρείτε; Να καταγράψετε τις παρατηρήσεις σας στο παραπάνω έγγραφο.

- Να φανταστείτε ότι χάσατε εσείς έναν πολύ δικό σας άνθρωπο ή κάτι εξαιρετικά πολύτιμο για σας ή ότι προσπαθείτε να ενισχύσετε ψυχολογικά έναν φίλο σας ή ένα μέλος της οικογένειάς σας που βιώνει μια αντίστοιχη κατάσταση. Να καταγράψετε τα συναισθήματά σας στο έγγραφό σας και να προσπαθήσετε να τα αποδώσετε με μια χαρακτηριστική κίνηση.
- Να επιχειρήσετε να αναπαραστήσετε την κίνηση του Χορού στην Πάροδο της «Ελένης», λαμβάνοντας υπόψη τα συναισθήματα που εκφράζει ο Χορός, το γενικότερο «κλίμα» της Παρόδου, τα δικά σας συναισθήματα σε σχέση με την απώλεια και το υλικό που έχετε συγκεντρώσει από το διαδίκτυο για την «Ελένη» και άλλες τραγωδίες του Ευριπίδη.
- Ποια η κίνηση της Ελένης; Να προσπαθήσετε να την αναπαραστήσετε χωρίς ήχο, λαμβάνοντας υπόψη τα συναισθήματά της, όπως αυτά αποτυπώνονται στο κείμενο, το υλικό από το διαδίκτυο για την «Ελένη» και άλλες τραγωδίες του Ευριπίδη, αλλά και τα δικά σας συναισθήματα σε σχέση με την απώλεια.
- Να την παρουσιάσετε τα συμπεράσματα/προτάσεις στην τάξη και να αξιοποιήσετε τα σχόλια και τις παρατηρήσεις των υπολοίπων.

3.ΟΙ ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΟΙ

- Να συγκεντρώσετε εικόνες και βίντεο για την ένδυση και γενικά τη σκευή του Χορού και των ηθοποιών (υπόδηση, προσωπείο) σε αρχαία αγγεία και σε σημερινές παραστάσεις τραγωδιών. Μπορείτε να ξεκινήσετε την έρευνά σας από την αναζήτηση του [Περσέα](#), ακολουθώντας την πορεία *All search options- Art and archaeology search*, για αρχαία έργα τέχνης που σχετίζονται με το Χορό (λέξη - κλειδί- “chorus”), τους ηθοποιούς (λέξη - κλειδί- “actors”) και το προσωπείο (λέξη - κλειδί “mask”). Μπείτε και στην εφαρμογή «Όψεις του προσωπείου». Όσον αφορά το υλικό για σύγχρονες παραστάσεις, μπορείτε να κάνετε ελεύθερη αναζήτηση στο διαδίκτυο μέσω του [Google Image Browser](#) ή/και [«Σύνθετη αναζήτηση στο Αρχείο Παραστάσεων»](#) του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος και στο [Ψηφιοποιημένο Αρχείο](#) του Εθνικού Θεάτρου. Να κρατήσετε σημειώσεις για την ένδυση σε έγγραφο Word ή PPT.
- Να εστιάσετε σε [εικόνες](#) και [βίντεο](#) από παραστάσεις της «Ελένης» σε σχέση και πάλι με τη σκευή του Χορού και των ηθοποιών. Για να ξεκινήσετε μπορείτε να επισκεφθείτε την ιστοσελίδα του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος και να κάνετε [«Σύνθετη αναζήτηση στο Αρχείο Παραστάσεων»](#) αλλά και στο [Ψηφιοποιημένο Αρχείο](#) του Εθνικού Θεάτρου. Να κρατήσετε σημειώσεις για την ένδυση στο παραπάνω έγγραφο.
- Ποια συναισθήματα εκφράζονται στο κείμενο της Παρόδου από τον Χορό και ποια από την Ελένη; Να εντοπίσετε σχετικούς στίχους του κειμένου και να τους μεταφέρετε στο ίδιο έγγραφο.
- Να εντοπίσετε τις Παρόδους στις τραγωδίες του Ευριπίδη [«Ιφιγένεια ἐν Ταύροις»](#) σε μετάφραση Θρασύβουλου Σταύρου και [«Ηλέκτρα»](#) σε μετάφραση Άγγελου Τανάγρα, οπτικοακουστικό υλικό ([εικόνες](#), [βίντεο](#),

ήχους) για την «Ιφιγένεια εν Ταύροις» και οπτικοακουστικό υλικό (εικόνες, βίντεο, ταινίες, ήχους) για την «Ηλέκτρα», που να σχετίζονται με τις παραπάνω τραγωδίες γενικά και με τις Παρόδους τους πιο ειδικά. Μπορείτε να ερευνήσετε το Ψηφιοποιημένο Αρχείο του Εθνικού Θεάτρου, το Αρχείο Παραστάσεων του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος και να κάνετε ελεύθερη αναζήτηση στο διαδίκτυο. Να συγκρίνετε τις τρεις Παρόδους σε σχέση με τα θέματα τα οποία θίγονται και τα συναισθήματα που εκφράζονται και να εστιάσετε στην ένδυση του Χορού και των ηθοποιών. Τι παρατηρείτε; Να καταγράψετε τις παρατηρήσεις σας στο παραπάνω έγγραφο.

- Να φανταστείτε ότι χάνετε εσείς έναν πολύ δικό σας άνθρωπο ή κάτι εξαιρετικά πολύτιμο για σας ή ότι προσπαθείτε να ενισχύσετε ψυχολογικά έναν φίλο σας ή ένα μέλος της οικογένειάς σας που βιώνει μια αντίστοιχη κατάσταση. Να καταγράψετε τα συναισθήματά σας στο έγγραφό σας και να σκεφτείτε αν η ένδυση η δική σας ή των δικών σας ανθρώπων μπορεί να εκφράσει την ψυχολογική σας διάθεση.
- Να σχεδιάσετε κοστούμια, αφού λάβετε υπόψη τα συναισθήματα που εκφράζονται στην Πάροδο από την Ελένη και τον Χορό, τα δικά σας συναισθήματα σε σχέση με την απώλεια, το οπτικοακουστικό υλικό που συγκεντρώσατε για την «Ελένη», την «Ιφιγένεια εν Ταύροις» και την «Ηλέκτρα» του Ευριπίδη, αλλά και πληροφορίες του κειμένου της «Ελένης» για τον τόπο και την καταγωγή των προσώπων. Μπορείτε να αξιοποιήσετε το πρόγραμμα της Ζωγραφικής των Windows..
- Να εντάξετε όλο το παραπάνω οπτικοακουστικό υλικό σε μια παρουσίαση (εικόνες από αγγεία, φωτογραφίες, βίντεο, προσπάθειες σχεδίασης κοστούμιών), να την παρουσιάσετε στον διαδραστικό πίνακα της τάξης και να αξιοποιήσετε τα σχόλια και τις παρατηρήσεις των υπολοίπων.

4. ΟΙ ΣΕΝΑΡΙΟΓΡΑΦΟΙ

- Να διαβάσετε πολύ προσεκτικά την Πάροδο και να καταγράψετε στοιχεία που εντείνουν, κατά τη γνώμη σας, την τραγικότητα της Ελένης (συναίσθημα, ένταση στον λόγο, αιτίες της απελπισίας της, μεταπτώσεις). Να τα σημειώσετε σε ένα έγγραφο Word ή PPT.
- Να εντοπίσετε τις Παρόδους στις τραγωδίες του Ευριπίδη [«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) σε μετάφραση Θρασύβουλου Σταύρου και [«Ηλέκτρα»](#) σε μετάφραση Άγγελου Τανάγρα. Να συγκρίνετε τις τρεις Παρόδους σε σχέση με τα θέματα τα οποία θίγονται και τα συναισθήματα που εκφράζονται από τον Χορό και τις ηρωίδες. Τι παρατηρείτε; Να καταγράψετε τις παρατηρήσεις σας στο έγγραφό σας.
- Να καταγράψετε τα στοιχεία του κειμένου που κατά τη γνώμη σας αποδίδουν τον πραγματικό ρόλο του Χορού στην Πάροδο (τις σκέψεις, τα συναισθήματα, τις απόψεις του, τις προτάσεις του) σε σχέση με τη δράση και την Ελένη. Να τα προσθέσετε στο παραπάνω έγγραφο.
- Να φανταστείτε ότι χάνετε εσείς έναν πολύ δικό σας άνθρωπο ή κάτι εξαιρετικά πολύτιμο για σας ή ότι προσπαθείτε να ενισχύσετε ψυχολογικά έναν φίλο σας ή ένα μέλος της οικογένειάς σας που βιώνει μια αντίστοιχη κατάσταση. Να καταγράψετε τα συναισθήματά σας στο έγγραφό σας, αλλά και συγκεκριμένες φράσεις που θα χρησιμοποιούσατε ή ενέργειες που θα κάνατε εσείς σε μια τέτοια περίπτωση.
- Να προσπαθήσετε να αξιοποιήσετε όλα τα παραπάνω, ώστε να δημιουργήσετε ένα δικό σας σενάριο για τη σκηνική αναπαράσταση της Παρόδου. Μπορείτε να αναδείξετε τα στοιχεία που επιθυμείτε εσείς. Για να βοηθηθείτε, μπορείτε να δείτε κάποια θεατρικά έργα [εδώ](#) και στα [Κείμενα της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης](#) του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος.

- Να μοιραστείτε το σενάριό σας με τους συμμαθητές σας μέσω του ιστολογίου της τάξης και να αξιοποιήσετε τα *Σχόλια*, ώστε να προσαρμόσετε αναλόγως το σενάριό σας.

Z. ΆΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Ιδανικός θα ήταν ο συνδυασμός με ημιτυπικές μορφές γραμματισμού - ρωγμές στο παραδοσιακό εκπαιδευτικό μοντέλο, όπως είναι για παράδειγμα ένα Πολιτιστικό Πρόγραμμα ως ευρύτερο Project με διάρκεια όλο το σχολικό έτος: οι μαθητές μπορούν να διδαχθούν ψηφιακά όλη την «Ελένη» και κυρίως τα λυρικά μέρη, με βάση τη λογική που προτείνει το σενάριο και παράλληλα να προετοιμάζονται για σκηνική αναπαράσταση του έργου στο τέλος του σχολικού έτους. Σε αυτή την περίπτωση υπάρχει δυνατότητα για διάθεση περισσότερου εξωσχολικού χρόνου. Το σενάριο μπορεί με τις κατάλληλες προσαρμογές να διδαχθεί και στη Β΄ Λυκείου («Αντιγόνη» του Σοφοκλή), εφόσον ο στόχος είναι η ουσιαστική μύηση των μαθητών στο λυρικό στοιχείο μέσω αξιοποίησης του συναισθήματος.

H. ΚΡΙΤΙΚΗ

Η εφαρμογή του σεναρίου βγήκε αρκετά εκτός χρονικών προδιαγραφών, παρά τις όποιες απλοποιήσεις στα Φύλλα Εργασίας. Κρίθηκε σκόπιμο λαμβάνοντας υπόψιν το επίπεδο εξοικείωσης των μαθητών με τις ΤΠΕ να εστιάσουμε στη σταχυολόγηση των ουσιαστικών πληροφοριών και στην τεκμηριωμένη παρουσίασή τους. Το πλήθος των πηγών και του υλικού σε άλλες ομάδες λειτούργησε ως κίνητρο και σε άλλες ως τροχοπέδη. Προτιμήθηκε η καταγραφή σημειώσεων στα ίδια τα Φύλλα Εργασίας, για λόγους χρονικού περιορισμού και, όπως ήδη αναφέρθηκε, ελλιπούς εξοικείωσης.

Για τον ίδιο λόγο, η εφαρμογή εστίασε στην πρώτη φάση του σεναρίου, και δεν προχωρήσαμε σε αναδιάταξη των ομάδων και βιντεοσκόπηση. Στη βιντεοσκόπηση συναντήσαμε και δυσκολίες «νομικού» τύπου, εφόσον δε συναίνεσαν όλοι οι γονείς σε αυτό.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bernstein, B. 1996. *Pedagogy, symbolic control and identity. Theory, research, critique*. London: Taylor and Francis.

Cope, B. & M. Kalantzis (eds) (2000). *Multiliteracies. Literacy Learning and the Design of Social Futures*. London: Routledge

Joyce, B., Weil, M. & E. Calhoun. 2009. *Διδακτική μεθοδολογία. Διδακτικά μοντέλα*. Μτφρ. Ν. Κουβαράκου. Αθήνα: Εκδ. Έλλην.

Κουτσογιάννης, Δ. 2012. «Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης». Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 32ης συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας, Α.Π.Θ.* Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ, 208-222.

http://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_32_208_222.pdf

Kress, G. & T. van Leeuwen. 2001. *Multimodal Discourse*. Λονδίνο: Arnold.

Lesky, A. 1989. *Η τραγική ποίηση των Αρχαίων Ελλήνων*. Μτφρ. Ν. Χ. Χουρμουζιάδη. Αθήνα: ΜΙΕΤ.

Romilly de, J. 2003. *Ηρωες τραγικοί- Ηρωες λυρικοί*. Μτφρ. Μ. Αθανασίου, Κ. Μηλιαρέση. Αθήνα: Το Άστυ.

Tarlin, O. 1988. *Η αρχαία ελληνική τραγωδία σε σκηνική παρουσίαση*. Μτφρ. Β. Δ. Ασημομύτης. Αθήνα: Παπαδήμας.

West, M L. 1999. *Αρχαία Ελληνική μουσική*. Μτφρ. Στάθης Κομνηνός. Αθήνα: Παπαδήμας.

Χουρμουζιάδης, Ν. Χ. 1998. *Περί Χορού, Ο ρόλος του ομαδικού στοιχείου στο αρχαίο δράμα*. Αθήνα: Καστανιώτης.